

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

20¹⁷ он ¹¹ дугаар
сарын ¹⁰-ны өдөр

Дугаар ^{ХэТ}
¹⁷⁰⁹

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
М.ЭНХБОЛД ТАНАА

Ерөнхий сайдын мэдээллийн тухай

Монгол Улсын Ерөнхий сайд У.Хүрэлсүх Улсын Их Хурлын 2017 оны 11 дүгээр сарын 17-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанд Монгол Улсын гадаад бодлого, түүний хэрэгжилтийн талаар мэдээлэл хийх болсныг Танд үүгээр уламжилж байна.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Г.ЗАНДАНШАТАР

ЕРӨНХИЙ САЙД У.ХҮРЭЛСҮХ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН НАМРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАНЫ НЭГДСЭН ХУРАЛДААНД МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД БОДЛОГО, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЛААР ХИЙХ МЭДЭЭЛЭЛ

Монгол Улсын гадаад бодлого, түүний зорилтууд амжилттай хэрэгжиж, Монгол Улсын нэр хүнд олон улсын тавцанд улс төрийн утгаараа өндөр, эерэг байна.

Монгол Улсын Засгийн газар дэлхийн улсуудтай найрсаг харилцаатай байж, улс төр, эдийн засгийн болон бусад салбарын харилцаа, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, олон улсын хамтын нийгэмлэгт байр сууриа бэхжүүлэх, улс орныхоо хөгжил дэвшлийг ахиулах замаар Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдлыг бататгах гадаад бодлогын үндсэн зорилгоо хангахын төлөө ажиллаж байна.

Манай Засгийн газар байгуулагдаад нэг сар хүрэхгүй хугацаа өнгөрч байна. Эдийн засгийн байдал амаргүй, хямралтай үед үйл ажиллагаагаа эхлүүлж байгаа ч бидэнд эерэг, нааштай үзүүлэлтүүд, өөдрөг төсөөлөл байна. Бид өнгөрсөн хугацаанд олсон амжилтуудыг бататган гадаад харилцааны үйл ажиллагааг хөрөнгө оруулалт, гадаад худалдааг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн өсөлтийг бий болгоход өмнөхөөсөө илүүтэй чиглүүлж, эдийн засгийн хямралт байдлыг аль болох бага хугацаанд даван туулахад гол анхаарлаа хандуулж байна.

Манай улсын гадаад худалдааны бараа эргэлт оны эхний 9 сарын байдлаар өнгөрсөн оны мөн үеэс 33.5 хувиар өсч, 7.7 тэрбум ам.долларт хүрээд байна. Экспорт 37.5 хувиар буюу 1.3 тэрбум ам.доллараар, импорт 27.9 хувиар буюу 682.8 сая ам.доллараар тус тус өсчээ. Гадаад худалдааны тэнцэл өмнөх оны мөн үеийнхээс 567.7 сая ам.доллараар нэмэгдэж, 1.5 тэрбум ам.долларт хүрлээ.

Хөрш орнууд болон гол түнш орнуудтай хөгжүүлж байгаа худалдаа, эдийн засгийн хамтын ажиллагаанд ахиц гарч нийт бараа эргэлтийн 64.2 хувь буюу 5.0 тэрбум ам.долларын худалдааг Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улстай, 12.3 хувь буюу 950 сая ам.долларын худалдааг Оросын Холбооны Улстай хийсэн бөгөөд Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улстай хийсэн худалдаа 2016 оны мөн үеэс 40.2 хувиар, Оросын Холбооны Улстай хийсэн худалдаа 44.1 хувиар тус тус өсжээ.

Бүс нутгийн худалдаа, эдийн засгийн томоохон арга хэмжээнд Монгол Улсын оролцоог хангах, гадаад худалдааны эрх зүйн орчныг сайжруулахад чиглэсэн ажлуудыг үргэлжлүүлж байна. Монгол Улс Дэлхийн худалдааны байгууллагын Худалдааг хөнгөвчлөх хэлэлцээрт нэгдэн орсон 100 дахь орон болсноор манай улс далайд гарцгүй хөгжиж байгаа орны хувьд хөгжлийн түншүүдээс дэмжлэг, туслалцаа авах хууль ёсны эрх баталгаажиж, худалдааг хөнгөвчлөхөд чиглэсэн төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, хил, гаалийн байгууллагуудын хамтын үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх боломж бүрдэж байна. Энэ ажлын хүрээнд "Гадаад худалдааны нэг цэгийн үйлчилгээ"-г ойрын хугацаанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Гадаад худалдаа, эдийн засгийн салбарт эдгээр амжилтуудыг олж, гадаад худалдаа, экспортын хэмжээ нэмэгдэж байгаа ч уул уурхайн түүхий эд голлосон цөөн хэдэн бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн хэлбэлзлээс хамааралтай, нэг зах зээлд голлон экспортлож байгаа байдал хэвээр байна. Эдийн засгийг олон тулгууртай болгох, экспортын бүтцийн төрөл зүйлийг нэмэгдүүлэхийг цаашид ч гол зорилт болгон

ажиллах болно. Уул уурхайн салбараа хөгжүүлэхийн зэрэгцээ хөдөө аж ахуй, эрчим хүч, аялал жуулчлал, мэдээллийн технологи зэрэг салбарыг тэргүүлэх салбарууд болгон хөгжүүлэхэд гадаад хамтын ажиллагааны боломжийг ашиглах болно. Гадаад зах зээлд экспортлох боломжтой бараа бүтээгдэхүүний судалгаа, маркетингийг дэмжих “Монгол экспорт” хөтөлбөрийг амьдралд бодитой хэрэгжих баримт бичиг болгон боловсруулахад анхаарлаа хандуулж байна.

Монгол Улс 1990 оноос хойш Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс, Оросын Холбооны Улс, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс зэрэг нийт 43 улстай Хөрөнгө оруулалтыг хөхиүлэн дэмжих, харилцан хамгаалах тухай хэлэлцээрийг байгуулсан бөгөөд үүнээс 38 хэлэлцээр хүчин төгөлдөр үйлчилж байна. Эдгээрийн ихэнх нь 2010 оноос өмнө байгуулагдсан хуучин хэлэлцээр тул загвар хэлэлцээрийн шинэ төслийг тогтвортой хөгжлийн зорилгод нийцүүлэн боловсруулахаар ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна.

Хоёр хөрш оронтой худалдаа, эдийн засгийн харилцан ашигтай хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх, тэдгээрийн нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрөх транзит тээврийн таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх, Монгол-Орос-Хятадын гурван талын эдийн засгийн хамтын ажиллагааг бодитойгоор урагшлуулах, Америкийн Нэгдсэн Улс, Япон, Европын холбоо, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс зэрэг гуравдагч хөрш орнуудтай худалдаа, эдийн засгийн хамтын ажиллагааг гүнзгийрүүлэх, тэдгээрийн зах зээлд нэвтрэх, худалдааны тарифын болон тарифын бус саад тотгорыг бууруулах, бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцчилалд хамрагдах бодлого, үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх зэрэг нь манай улсын гадаад худалдаа, эдийн засгийн харилцааны нэн тэргүүний зорилтууд байх болно.

Гадаад харилцааг хэрэгжүүлэхдээ хамгийн их ажлын байр бий болгодог жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчдэд анхаарал тавьж ажиллах болно. Хөрөнгө оруулах боломж, шинэ санаачлага, технологийн мэдээлэл, хөнгөлөлттэй зээл болон бусад шаардлагатай дэмжлэг тусламжийг олж өгөх талаар гадаадад суугаа манай 40 гаруй Дипломат төлөөлөгчийн газрууд тэдний гадаад дахь төлөөлөгчийн газар мэт ажиллах ёстой юм. Орчин үеийн шинжлэх ухааны ололт, дэвшилтэт технологи, инноваци, олон улсын сайн туршлага, гадаад зах зээл, бараа бүтээгдэхүүнийг экспортлох боломжийн талаар Монгол Улсын хилийн чанад дахь Дипломат төлөөлөгчийн газруудаар судлуулж, аж ахуй нэгж, бизнес эрхлэгчдэд шаардлагатай мэдээллийг түгээх ажлыг гардан хариуцах Технологи, инновацийн судалгаа, мэдээллийн байнгын ажлын хэсгийг Гадаад хэргийн яаманд байгуулахаар төлөвлөөд байна.

Монгол Улсын гадаад бодлогын тэргүүлэх чиглэл болох Оросын Холбооны Улс, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улстай харилцааг бүх чиглэлд идэвхтэй өргөжүүлэн хөгжүүлэх нь манай үе үеийн засгийн газрын анхаарлын төвд байсаар ирсэн, цаашид ч энэ бодлого өөрчлөгдөхгүй.

Монгол Улс, Оросын Холбооны Улсын стратегийн түншлэлийн, уламжлалт найрсаг харилцаагаа гүнзгийрүүлж, худалдаа, эдийн засгийн харилцан ашигтай хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх зорилтын хүрээнд 2016 онд байгуулсан “Монгол, Оросын хооронд стратегийн түншлэлийг хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна.

Худалдаа, эдийн засаг, шинжлэх ухаан, техникийн хамтын ажиллагааны Монгол, Оросын Засгийн газар хоорондын комисс, бүс нутаг, хил орчмын хамтын ажиллагаа болон боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, техникийн хамтын ажиллагааны дэд комиссууд, мөн тээвэр, газрын хэвлий, хөдөө аж ахуй, хүрээлэн буй орчныг хамгаалах зэрэг салбарыг хамарсан ажлын хэсгүүд хоёр талын харилцаа, хамтын ажиллагааны асуудлаар тогтмол санал солилцож, хамтын ажиллагааны чиглэлийг тодорхойлж ирсэн.

Хоёр улсын худалдаа, эдийн засгийн харилцаанд бүс нутаг, хил орчмын хамтын ажиллагаа онцгой байр суурийг эзэлдэг тул уг салбарын хамтын ажиллагааг шинэ шатанд гаргахад нэн тааламжтай эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх шаардлагатай юм. Энэ хүрээнд “Бүс нутаг, хил орчмын хамтын ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх тухай Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр”-ийг ойрын хугацаанд байгуулахаар ажиллаж байна.

Монгол, Оросын худалдааны эргэлтийг тэнцвэржүүлэх, худалдаанд тулгарч буй тарифын болон тарифын бус саад тотгорыг арилгах зорилгоор Евразийн эдийн засгийн холбоотой чөлөөт худалдааны хэлэлцээр байгуулахаар ажиллаж байна. Чөлөөт худалдааны хэлэлцээр байгуулах боломжийг судлах хамтарсан судалгааны ажлын хэсэг байгуулах манай саналыг тус холбооны гишүүн таван орноос Оросын Холбооны Улс, Киргиз Улс дэмжээд байна.

Оросын Холбооны Улсаас 100 тэрбум рублийн хөнгөлөлттэй зээл авах асуудал яригдаж байгаа. Энэ зээлийг дэд бүтэц, эрчим хүчний салбарт оруулж, хоёр талын хамтарсан төслүүдийг хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна.

Монгол, Оросын хамтарсан “Улаанбаатар төмөр зам”-ын шинэчлэн хөгжүүлэх, өрсөлдөх чадварыг нь нэмэгдүүлэх шаардлагатайг талууд ойлгож байгаа.

“Монгол малыг эрүүлжүүлэх хөтөлбөр”-ийн хоёр дахь шатны ажлыг Оросын Холбооны Улсын тусламжаар амжилттай хэрэгжүүлж байна. Оросын Холбооны Улсаас 4,2 сая тун шүлхийн вакциныг хүмүүнлэгийн тусламжаар нийлүүлэхээр тохиролцон 2017 оны 11 дүгээр сарын байдлаар 2,6 сая тун вакциныг хүлээн аваад байна.

Энэ жилийн ган ганчигаас болоод өвөлжилт хүндрэх магадлалтай байна. Иймд Оросын Холбооны Улсаас 225 мянган тонн улаан буудай, малын хадлан, тэжээл богино хугацаанд авах шаардлага байгаа. Энэ асуудлаар хоёр талын холбогдох яамд ажиллаж байна.

Хоёр орны боловсрол, соёлын уламжлалт харилцаа, хамтын ажиллагаа өргөжин хөгжиж байна. Оросын Холбооны Улсаас Монгол Улсад жил бүр 450 оюутны сургалтын квотыг олгож байна. Цаашид ч энэ тоог нэмэгдүүлэх чиглэлээр ажиллах болно.

Монгол Улсын гадаад бодлогын тэргүүлэх чиглэлийн нэг **Монгол, Хятадын Иж бүрэн стратегийн түншлэлийн харилцааг** бүх салбарт өргөжүүлэн хөгжүүлж, улс төрийн итгэлцлийг бэхжүүлэн, худалдаа, эдийн засгийн хамтын ажиллагааны хүрээнд тохиролцсон асуудлуудыг урагшлуулж, бодит ажил хэрэг болгох зорилт тавин ажиллаж байна.

Худалдаа, эдийн засгийн хамтын ажиллагааны хувьд харилцан ашигтай хамтын ажиллагааг эрчимжүүлэх, хамтын ажиллагааны томоохон төслүүдийг эхлүүлэх, уул уурхай, эрчим хүч, барилга орон сууц, хөдөө аж ахуй, зам тээвэр, хилийн боомт зэрэг салбарын хамтын ажиллагааны тодорхой асуудлуудыг урагшлуулахад чиглэсэн яриа хэлэлцээг Хятадын талтай идэвхтэй явуулж, тодорхой үр дүнд хүрч байна.

Монголын Улсын “Хөгжлийн зам” хөтөлбөрийг Хятадын талаас дэвшүүлсэн “Бүс ба Зам” санаачлагатай уялдуулах явцад үүсэн гарах хамтын ажиллагааны боломжуудыг бүрэн ашиглаж, худалдаа, эдийн засгийн хамтын ажиллагааг шинэ агуулга, хэлбэрээр өргөжүүлэн хөгжүүлэхийн төлөө нягт хамтран ажиллах зорилт тавьж байна.

Хятадын талаас 2016-2017 онд олгох 700 сая юанийн буцалтгүй тусламжийг гэр хорооллыг орон сууцжуулах, боомтын дэд бүтцийг сайжруулахад ашиглах, 2018 оноос эхлэн олгох 2 тэрбум юанийн буцалтгүй тусламжаар хэрэгжүүлэх төслүүдийг тохирч цаг алдалгүй хэрэгжүүлэх нь чухал байна.

Худалдаа, эдийн засаг, шинжлэх ухаан, техникийн хамтын ажиллагааны Монгол-Хятадын Засгийн газар хоорондын комисс, Монгол, Хятадын Эрдэс баялаг, эрчим хүч, дэд бүтцийн хамтын ажиллагааны зөвлөлийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж, эдгээр механизмуудын хүрээнд хятадын талтай хэрэгжүүлэх томоохон төслүүдийн хамтын ажиллагаа, Хятадын талаас олгосон зээл, тусламжийн ашиглалт, худалдаа, эдийн засгийн хамтын ажиллагаанд тулгамдаад буй бусад асуудлуудыг зөв зохистой шийдвэрлэх чиглэлээр бид идэвхтэй ажиллах болно.

Хоёр талын боловсрол, соёл, эрүүл мэнд, хүмүүнлэгийн салбарын хамтын ажиллагаа хэвийн явагдаж ирлээ. Хүмүүнлэгийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, хүүхэд, залуучуудын солилцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор Монгол, Хятадын хүмүүнлэгийн солилцооны зөвлөл байгуулсан ба анхны хуралдааныг оны сүүлээр хийхээр тохиролцон ажиллаж байна.

Талууд 2020 он гэхэд хоёр талын худалдааг 10 тэрбум ам.долларт хүргэхээр тохиролцсон ба энэхүү зорилтдоо хүрэхийн тулд хоёр талын худалдаанд тулгардаг саад, тотгорын арилгах, Монголоос Хятад руу гаргах экспортын нэр төрлийг нэмэгдүүлэх, ялангуяа нэмүү өртөг шингэсэн бараа бүтээгдэхүүнийг экспортлоход дэмжлэг үзүүлэх зэрэгт анхаарч ажиллах болно.

Монгол, Орос, Хятадын Гурван талт хамтын ажиллагаанд манай тал онцгой ач холбогдол өгч ирсэн. Өнгөрсөн хугацаанд гурван талт уулзалт өндөр, дээд хэмжээнд гурван удаа болж, Монгол, Орос, Хятадын гурван талт хамтын ажиллагааны дунд хугацааны замын зураглалыг баталж, гурван улсын эдийн засгийн коридор байгуулах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхээр тохиролцож, 2016 онд гарын үсэг зурсан билээ.

Энэ жил Москва хотноо болсон гурван талын шинжээчдийн түвшний хоёрдугаар уулзалтаар “Эдийн засгийн коридор” хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг урагшлуулах хамтарсан механизм байгуулах тухай “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг”-ийн агуулгыг тохиролцсон бөгөөд харилцан тохиролцсон эхний төсөл хэрэгжиж эхэлмэгц “Хөрөнгө оруулалтын судалгааны хамтарсан төв”-ийг Улаанбаатар хотноо байгуулж ажиллах юм.

Мөн нэн тэргүүнд хэрэгжүүлэх төслийн нэгдсэн жагсаалтыг тохиролцсон бөгөөд тодруулбал, үүнд төмөр замын төв коридор, авто замын төв коридор, мөн цахилгаан эрчим хүчний сүлжээг шинэчлэх зэрэг 3 төсөл орсон.

Гурван талт хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх хүрээнд ирэх жил Монгол, Орос, Хятадын төрийн тэргүүн нарын дөрөвдүгээр уулзалтыг зохион байгуулахаар бэлтгэж байна. Манай хамтын ажиллагаа нь зөвхөн эдийн засгийн коридор, тээвэр, гаалийн салбараар хязгаарлагдахгүй. Өөр олон ирээдүйтэй салбаруудад хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх боломж бий. Харилцан ашигтай хамтын ажиллагаа гурван улсын төдийгүй бүс нутгийн хөгжил дэвшилд жинтэй хувь нэмэр оруулна гэдэгт итгэлтэй байна.

Түүнчлэн, АНУ, Япон, Европын холбоо, Энэтхэг, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Турк зэрэг өрнө, дорнын улс, холбоотой “гуравдагч хөрш”-ийн бодлогын хүрээнд түншлэлийн харилцаа, хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх бодлогоо бид тууштэй хэрэгжүүлж байна.

АНУ-тай Иж бүрэн түншлэлийн харилцааны түвшинг ахиулж, Стратегийн түвшинд хүргэх зорилтоо бататгах хүрээнд улс төрийн харилцаа, итгэлцлийг бэхжүүлэх, Америкийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх замаар тус орны эдийн засгийн бодит ашиг сонирхлыг Монголд бий болгохыг зорьж байна. Эдийн засаг, худалдааны хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, манай улсын эдийн засгийг төрөлжүүлэхэд чиглэгдсэн хөдөө аж ахуй, эрчим хүч, түүний дотор сэргээгдэх эрчим хүчний салбарын харилцааг хөгжүүлэх, идэвхтэй хөгжиж ирсэн батлан хамгаалахын хамтын ажиллагааг үргэлжлүүлэх болон хүмүүнлэгийн, иргэд хоорондын харилцааг өргөжүүлэхэд анхаарч ажиллаж байна.

Монголд 1990-2015 оны хооронд АНУ-ын 300 гаруй сая ам.долларын хөрөнгө оруулалт бүртгэгдсэн нь АНУ шиг чухал гуравдагч хөршийн хувьд чамлалттай үзүүлэлт гэдгийг бид аль аль талдаа хүлээн зөвшөөрдөг бөгөөд бид тус улстай эдийн засгийн харилцаагаа тэлэхийг зорьж байна. АНУ-ын Засгийн газрын тусламжтайгаар 10,5 сая ам долларын хөрөнгө оруулалт бүхий дэлхийн зах зээл дээр өрсөлдөхүйц сайн чанарын махны үйлдвэрлэлийг Монголд бий болгох төслийг энэ онд эхлүүлж байна.

Манай Засгийн газар АНУ-ын Мянганы сорилтын корпорацитай Хоёрдахь компакт гэрээ байгуулах ажилд тэргүүлэх ач холбогдол өгч ажиллаж байна. 350 сая хүртэлх америк долларын санхүүжилт бүхий Улаанбаатар хотын нийт усан хангамжийг нэмэгдүүлэх энэхүү хөтөлбөр нь Улаанбаатарчуудын өмнө тулгарч буй ужиг асуудлыг шийдвэрлээд зогсохгүй нийгэм, эдийн засгийн цаашдын хөгжилд чухал түлхэц болох юм.

Хүмүүнлэг, иргэд хоорондын харилцааг өргөжүүлэх хүрээнд АНУ-д Монгол судлалыг өргөжүүлэх, дэмжих, Монголыг сурталчлах, алсдаа Монгол иргэдийг АНУ-д визгүй зорчуулах чиглэлээр ажиллах, “Н2” визийн хөтөлбөрт хамруулахад анхааран ажиллана.

АНУ-тай Олон улсын худалдаа, хөрөнгө оруулалтын асуудлаар ил тод байдлыг хангах тухай хэлэлцээр, Канадтай “Хөрөнгө оруулалтыг хөхиүлэн дэмжих, харилцан хамгаалах тухай хэлэлцээр” байгуулсан нь эдгээр оронтой эдийн засгийн харилцаагаа тэлэх нөхцлийг бүрдүүлж байгаагаас гадна хөрөнгө оруулалтын орчноо сайжруулах, гадаадын хөрөнгө оруулагчдын итгэлийг сэргээх Засгийн газрын хүч чармайлтын илрэл юм.

Монгол Улс **Ази, Номхон далайн улсуудтай** найрсаг харилцаа, хамтын ажиллагааг хөгжүүлж ирлээ. Уламжлалт харилцаатай түнш улс орнуудтай харилцааг өргөжүүлэх чиглэлд ахиц гарч, хамтын ажиллагааны цар хүрээ тэлсээр байна. Тухайлбал, Япон, Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улстай стратегийн түншлэл, Бүгд Найрамдах Солонгос Улстай иж бүрэн түншлэл, Австрали Улстай өргөн хүрээтэй түншлэлийн харилцаа тус тус хөгжүүлж байна.

Эдийн засгийн түншлэлийн тухай Монгол Улс – Япон Улс хоорондын хэлэлцээр 2016 оны 6 дугаар сараас хүчин төгөлдөр үйлчилж байна. Хэдийгээр хэлэлцээрийн үр дүнг дүгнэхэд эрт байгаа ч хоёр улс хоорондын худалдааны эргэлт өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал 2017 оны 08 дугаар сарын байдлаар 18.0 хувиар нэмэгдсэн. Энэхүү хэлэлцээрийн хүрээнд Японы хөрөнгө оруулалт, технологийг нэвтрүүлэх, түүхий эдийн боловсруулалтыг нэмэгдүүлэх, бараа, бүтээгдэхүүний боловсруулалтыг сайжруулах, чанар стандартыг дээшлүүлэхэд хамтран ажиллаж, манай бараа бүтээгдэхүүнийг Японы болон гуравдагч орны зах зээлд гарахыг эрмэлзэж байна.

Эдийн засгийн хямралыг даван туулахад зориулан Олон Улсын Валютын Сангийн хүрээнд Япон Улсын Засгийн газраас 850 сая ам.долларын төсвийн дэмжлэг, Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газраас 500 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээл авахаар тохиролцож холбогдох хэлэлцээр, баримт бичгүүдийг байгуулахаар ажиллаж байна. Бүгд Найрамдах Солонгос Улстай иж бүрэн түншлэлийн харилцааг эдийн засгийн агуулгаар баяжуулж, улс орны өмнө тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд хамтын ажиллагааг чиглүүлэхэд анхаарч байна.

Бүгд Найрамдах Солонгос Улстай Эдийн засгийн түншлэлийн хэлэлцээр байгуулах хамтарсан судалгааны ажлыг жилийн хугацаанд хийж дуусаад байна. Эдийн засгийн түншлэлийн хэлэлцээр нь худалдааг либералчлах төдийгүй, эдийн засгийн өргөн хүрээтэй хамтын ажиллагааг хамрах учраас Бүгд Найрамдах Солонгос Улсаас хөрөнгө оруулалтыг татах, иргэд солилцоог нэмэгдүүлэх зэрэг ач холбогдолтой. Уг хэлэлцээрийг байгуулах албан ёсны хэлэлцээг ирэх онд эхлүүлэхээр төлөвлөж байна.

Бидний оршин буй Зүүн хойд Ази, Солонгосын хойгийн бүс нутгийн байдал түгшүүртэй байна. Манай улсын 40 шахам мянган иргэн Бүгд Найрамдах Солонгос Улсад оршин сууж байна. Энэ бүс нутагт өрнөж буй үйл явдал манай улсын аюулгүй байдалд шууд хамаатай. Иймд нөхцөл байдал ноцтой болсон тохиолдолд иргэдийнхээ аюулгүй байдлыг хэрхэн хангах асуудалд урьдчилан бэлтгэж, анхаарал тавьж байна.

Бүгд Найрамдах Ардчилсан Солонгос Ард Улсад хориг тавьсан НҮБ-ын Аюулгүйн Зөвлөлийн 2017.08.05-ны өдрийн 2371 тоот тогтоол болон 2017.09.11-ний өдрийн 2375 тоот тогтоолын холбогдолтой мэдээллийг бүх яам, холбогдох газруудад хүргүүлж, хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна. Уг асуудалтай холбогдуулан Гадаад харилцааны сайд Улсын Их Хурлын Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын

байнгын хороонд энэ сарын 1-нд мэдээлэл хийсэн болно. Байнгын хорооноос Засгийн газарт өгсөн чиглэлийг хэрэгжүүлэх, тодорхой арга хэмжээг хугацаанд нь авч хэрэгжүүлэхэд анхааран ажиллаж байна.

Цөмийн зэвсгээс ангид статустай 25 жилийн турш явж ирсэн улсын хувьд Монгол Улс Солонгосын хойг цөмийн зэвсгээс ангид байх ёстой гэсэн зарчмын байр суурь баримталж ирсэн бөгөөд түүнийгээ олон улсын түвшинд ч нотолж ирсэн билээ. Монгол Улсын Засгийн газар олон улсын хамтын нийгэмлэгийн энэ чиглэлээрх хүч чармайлтыг дэмжихийн хамт өөрийн хувь нэмрээ оруулахыг зорьж ирсэн. Энэ хүрээнд “Зүүн хойд Азийн аюулгүй байдлын асуудлаарх Улаанбаатарын яриа хэлэлцээ”-ний 4 дүгээр бага хурлыг 6 дугаар сард амжилттай зохион байгууллаа.

Монгол, Энэтхэгийн Стратегийн түншлэлийн хамтын ажиллагаа гүнзгийрч байна. Хоёр орны батлан хамгаалах, аюулгүй байдлын харилцаа, хамтын ажиллагаа бэхжихийн сацуу эдийн засгийн хамтын ажиллагаа гүнзгийрч байна. Монгол Улсын Засгийн газар, Энэтхэг Улсын Засгийн газрын хооронд байгуулсан 1 тэрбум ам.долларын зээлийн ерөнхий хэлэлцээрт нэмэлт өөрчлөлт оруулан Улсын Их Хурлаар соёрхон батлуулж, эдүгээ “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих” төслийн нарийвчилсан техник, эдийн засгийн үндэслэлийг бэлтгэж байна.

Бид ази, Номхон далайн бүс нутгийн олон талт хамтын ажиллагаа, түүний дотор Зүүн Хойд Ази, Зүүн өмнөд Ази, Төв Азид стратегийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх, аюулгүй байдлын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэхэд чиглэсэн бодлого, үйл ажиллагааг дэмжин оролцож байна. Монгол Улс “Ази, номхон далайн эдийн засгийн хамтын ажиллагаа” байгууллага /АПЕК/-д гишүүнээр элсэх, Зүүн Азийн дээд түвшний уулзалтад оролцох, АСЕАН-ы яриа хэлцээний түнш болох зорилтын хүрээнд Зүүн өмнөд Азийн улсуудтай улс төр, аюулгүй байдал, эдийн засаг, худалдаа зэрэг салбарт өргөн хүрээтэй хамтын ажиллагаа хөгжүүлэхийг чармайн ажиллаж байна.

Монгол Улс бүс нутагтаа өрнөж буй улс төр, эдийн засгийн хамтын үйл явцад идэвхтэй оролцох үүднээс Шанхайн хамтын ажиллагааны байгууллагын уулзалт, арга хэмжээнүүдэд зохистой түвшинд оролцож ирлээ. Тус байгууллага өргөжиж, нэр хүнд нь олон улсын тавцанд өсөн нэмэгдэж буйд баяртай байгаа бөгөөд Шанхайн хамтын ажиллагааны байгууллагын хүрээнд өрнөж буй үйл явцыг анхааралтай ажиглан харж байна.

Бид Төв Азийн орнуудтай харилцаа, хамтын ажиллагааг эдийн засгийн агуулгаар баяжуулахыг зорьж байна. Дээр өгүүлсэнчлэн Евразийн эдийн засгийн холбоотой “Чөлөөт худалдааны хэлэлцээр” байгуулахаар ажиллаж байгаа нь бидний энэ зорилтод түлхэц болох учиртай.

Монгол Улс “гуравдагч хөрш”-ийн бодлогын хүрээнд **Европын Холбоо болон түүний гишүүн орнуудтай** түншлэлийн харилцаа хөгжүүлэх, улс төрийн яриа хэлэлцээгээ гүнзгийрүүлэх, эдийн засгийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэхийг зорьж ирсэн.

Түншлэл, хамтын ажиллагааны хэлэлцээрийн тухай Монгол Улс, Европын Холбооны хоорондын энэ оны 11 дүгээр сарын 1-ний өдөр хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлснээр Европын Холбоо болон гишүүн орнуудтай худалдаа, эдийн засаг, боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан зэрэг олон салбарт хамтран ажиллах эрх зүйн таатай

орчин бүрэлдэж байна. Тус хэлэлцээр Европын Холбооны 28 гишүүн оронд үйлчлэх тул тэдэнтэй хөгжүүлж буй хоёр талын харилцаанд чухал түлхэц үзүүлнэ.

Монгол Улсад Европын Холбооны Төлөөлөгчийн газар байгуулагдсан нь тус холбооны зүгээс Монгол Улстай хөгжүүлж буй харилцаанд ач холбогдол өгч байгаагийн илрэл, манай гадаад харилцаанд тохиож буй түүхэн үйл явдал хэмээн зүй ёсоор үнэлэх учиртай.

Европын Холбоо дотооддоо үүссэн нөхцөл байдалтай холбогдуулан санхүүжилтээ танаж байгаа ч 2014-2020 онд хэрэгжүүлэх хөгжлийн хамтын ажиллагаанд зориулан Монгол Улсад олгохоор шийдвэрлэсэн 65 сая еврогийн санхүүжилтийг хасахгүй байхаар шийдвэрлээд байгаад баяртай байна.

Европын Холбооны худалдааны тусгай хөнгөлөлтөд манай улс 2005 оноос хамрагдаж, ноолууран хувцас зэрэг экспортын гол нэрийн зарим бүтээгдэхүүнийг татваргүйгээр экспортлох боломжтой ч дотоодын чадавх сулаас шалтгаалан энэ таатай боломжийг бүрэн дүүрэн ашиглаж чадахгүй байна. Иймд энэхүү тарифын хөнгөлөлтийг үр дүнтэй ашиглах, худалдааны бодлогыг боловсронгуй болгох, худалдааг хөнгөвчлөх, экспортыг дэмжих зорилгоор Европын Холбооны дэмжлэгээр хамтран Худалдааг дэмжих төсөл хэрэгжүүлэх бэлтгэлийг хангаж байна.

Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улсын зүгээс манай улсад 53 сая еврогийн хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж үзүүлэхээ амлаад байна. Бүгд Найрамдах Польш Улсаас 50 сая еврогийн экспортын зээл авах ерөнхий хэлэлцээр байгуулж, төсөл хэрэгжүүлэхээр яриа хэлэлцээ хийж байна. Австри Улсын Засгийн газраас олгох 40 сая еврогийн хүүгүй зээлээр эрүүл мэнд, дэд бүтцийн салбарт 5 төсөл хэрэгжүүлэхээр болоод байна. Мөн Люксембургийн Засгийн газрын 3 сая еврогийн буцалтгүй тусламжаар Зүрх судасны үндэсний төв, зүрх судасны тусламж үйлчилгээг уялдуулан сайжруулах төсөл хэрэгжүүлэхээр тохирсон.

Ойрхи Дорнодын орнуудтай, ялангуяа Булангийн орнуудтай худалдаа, эдийн засгийн салбарт харилцаа хөгжүүлэх, Монголд хөрөнгө оруулалт татах, хамтарсан төсөл хэрэгжүүлэх зэрэг зорилт тавин ажиллаж байна. Кувейт Улсын Засгийн газраас Түлэнхийн төвийг барихад 8 сая ам.долларын буцалтгүй тусламж олгох гэрээнд хоёр тал гарын үсэг зурж, гэрээ хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлсэн.

Латин Америкийн зарим орнуудын хөдөө аж ахуйн салбарын эрчимтэй хөгжлийн туршлагыг судлах, дэвшилтэт технологийг Монголд нэвтрүүлэх, аялал жуулчлал, боловсрол, соёл, спорт зэрэг хүмүүнлэгийн чиглэлээр хамтран ажиллаж байна. Латин Америкийн зарим оронтой бүх төрлийн паспорт эзэмшигчдийг визээс чөлөөлөх тухай хэлэлцээрийг байгуулсан буюу байгуулах чиглэлээр ажиллаж байна.

Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын болон бүс нутгийн хамтын ажиллагааны байгууллагад тус улсын идэвхтэй оролцоог хангах, эрх ашгийг хамгаалах, үйл ажиллагааг тодорхой чиглэлүүдээр идэвхжүүлэх зорилт тавин хэрэгжүүлж байна. НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейн 72 дугаар чуулганд Монгол Улсын Засгийн газрын төлөөлөгчид Ерөнхий сайдаас баталсан ажлын удирдамжийн дагуу оролцож байна. Түүнчлэн Ази, Номхон далайн Эдийн засаг, нийгмийн зөвлөлийн 73 дугаар чуулганы үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцож, олон улсын холбогдох асуудлаар байр сууриа илэрхийлэх, далайд гарцгүй хөгжиж буй орнуудын ашиг

сонирхлыг урагшлуулах, Хүний эрхийн зөвлөлийн гишүүний хувьд түүний үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцох, Зүүн хойд Азийн аюулгүй байдлын асуудлаарх “Улаанбаатарын яриа хэлэлцээ” санаачилгыг хэрэгжүүлэх, НҮБ-ын энхийг сахиулах ажиллагаан дахь манай улсын оролцоог нэмэгдүүлэх чиглэлээр анхааран ажиллаж байна.

Өнгөрсөн 10 жилийн хугацаанд Монголын 15000 гаруй цэнхэр дуулгатан дэлхийн халуун цэгүүдэд үүрэг гүйцэтгээд байна. Өнөөдрийн байдлаар Монгол Улс энхийг сахиулах ажиллагаанд цэрэг, цагдаа хандивлагч эхний 30 улсын нэг болоод байна. Засгийн газрын зүгээс цаашид энхийг сахиулах ажиллагаанд инженерийн болон тусгай үүрэгт рот илгээх чиглэлээр бэлтгэлийг хангаж байна.

НҮБ-ын Хүний эрхийн зөвлөлийн гишүүнээр анх удаа сонгогдон ажиллаж байгаагийн хувьд бид хүний эрхийг хамгаалах, бэхжүүлэх чиглэлээрх олон улсын хамтын нийгэмлэгийн үйл хэрэгт өөрийн хувь нэмрээ оруулахаар зорьж, жендэрийн тэгш байдлыг хангах, хүүхэд, эмэгтэйчүүд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрхийг хамгаалах, хүний наймаатай тэмцэх, арьс өнгө, хүйсээр алагчилахгүй байх үзэл санааг дэмжих, үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрх чөлөөг хөхиүлэн дэмжих зэрэг асуудалд тэргүүлэх ач холбогдол өгч ажиллаж байна.

Монгол Улс далайд гарцгүй хөгжиж буй орны хувьд эдгээр улсын хөгжилд тулгарч байгаа бэрхшээл, сорилтуудыг олон улсын хамтын нийгэмлэгт ойлгуулан таниулах, хамтын эрх ашгаа урагшлуулах зэрэг чиглэлээр идэвх санаачлагатай ажиллаж ирлээ. Тухайлбал, Далайд гарцгүй хөгжиж буй орнуудын бүлгийг анх 1990-ээд оны дундуур НҮБ-ын дэргэд байгуулах санаачлагыг гаргаж, бүлгийн анхны даргаар ажиллаж байсан бөгөөд эрх ашгаа хамгаалах, транзит болон хөгжингүй орнуудтай яриа хэлэлцээ хийх чадавхийг нь нэмэгдүүлэх зорилгоор Далайд гарцгүй хөгжиж буй орнуудын Олон улсын судалгааны төв байгуулах саналыг 2006 онд дэвшүүлж, тууштай ажиллаж ирсэн. Үүний үр дүнд Олон улсын төв байгуулах тухай олон талт хэлэлцээрийг 10 улс соёрхон баталж, энэ оны 10 дугаар сарын 6-наас эхлэн уг хэлэлцээр хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлсэн. Улаанбаатар хотод төвтэй уг судалгааны төв олон улсын байгууллагын статустайгаар үйл ажиллагаагаа эхлүүлж, далайд гарцгүй хөгжиж буй 32 орны эрх ашгийг хамгаалах, эдийн засаг, худалдаа, транзит тээврийн бэрхшээлийг даван туулахад тодорхой үүрэг гүйцэтгэнэ гэдэгт итгэлтэй байна.

“НҮБ-аас 2017-2021 онд үзүүлэх хөгжлийн тусламжийн хүрээ” баримт бичгийн дагуу НҮБ-аас ирэх 5 жилийн хугацаанд Байгалийн нөөцийн хүртээмжтэй өсөлт, тогтвортой менежментийг дэмжих, Нийгмийн хамгааллыг сайжруулах, чанартай, тэгш нийгмийн үйлчилгээг дэлгэрүүлэх, Олон нийтийн дуу хоолой, тайлагнах зарчмыг бэхжүүлэх гэсэн 3 үндсэн чиглэлээр нийт 79 сая ам.долларын хөгжлийн тусламжийг манай улсад үзүүлэх юм. Хөгжлийн тусламжийн хүрээнд өнөөдрийн тулгамдсан асуудлын нэг болох Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулахад НҮБ-ын системийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж, тодорхой үр дүнд хүрэх нь чухал гэж үзэж байна.

Үндэсний болон орон нутгийн түвшинд гамшгийн эрсдэлд бэлэн байх, бүс нутгийн болон олон улсын хамтын ажиллагааг эрчимжүүлэхэд хувь нэмэр оруулах үүднээс 2018 оны 7 дугаар сард Азийн сайд нарын бага хурлыг эх орондоо хүлээн авч зохион байгуулахад Засгийн газар онцгойлон анхаарч байгаа. Ази, Номхон далайн 60

гаруй улс, олон улсын 40 гаруй байгууллагын төлөөлөгчид манай улсад хуран чуулж, гамшгийн эрсдлийг бууруулах чиглэлээр харилцан туршлага солилцох болно. Нүүдлийн мал аж ахуй эрхэлдэг, байгаль цаг уураас шууд хамааралтай манай орны хувьд байгалийн гамшгийн асуудлыг даван туулах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, дунд болон урт хугацааны бэлэн байдлыг тогтвортой хангах нь нэн чухал билээ.

Гадаад улсын төрийн болон төрийн бус байгууллагууд, олон улсын хийгээд бүс нутгийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж, харилцан туршлага хуваалцах замаар Монголд итгэх итгэлийг нэмэгдүүлж, улс орныхоо ардчилсан хөгжил, гадаад харилцаа, эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор байгуулсан Олон улсын хамтын ажиллагааны сангийн шугамаар Азийн зарим улс, үүний дотор Афганистан, Балба, Бутан, Камбож, Киргиз, Лаос, Мьянмар, Бүгд Найрамдах Ардчилсан Солонгос Ард Улсад, Шри-Ланка, Зүүн Тимор зэрэг оронтой туршлагаа хуваалцаж байна.

Хилийн чанадад байгаа монгол иргэдийнхээ эрх ашгийг хамгаалах нь монгол Улсын гадаад бодлогын чухал зорилтоос гадна Засгийн газрын онцгой үүрэг юм. Өнөөдрийн байдлаар манай улсын 144 гаруй мянган иргэн гадаадын улс орнуудад оршин сууж байгаа бөгөөд гадаадад эрх ашиг нь зөрчигдсөн иргэн бүрийн төлөө хичээл зүтгэл гарган ажиллаж байна.

Засгийн газрын зүгээс гадаадад түр хугацаагаар зорчиж буй болон эх орноосоо алс хол оршин суугаа иргэддээ төрийн үйлчилгээг шуурхай, чирэгдэлгүй, хүртээмжтэй үзүүлэх зорилгоор консулын албыг бэхжүүлэх, цахим үйлчилгээ нэвтрүүлэх зорилт тавин ажиллаж байгаа бөгөөд тодорхой үр дүнд хүрээд байна. Энэ ажлаа цааш үргэлжлүүлэх болно.

Монгол иргэд гадаадад зорчих нөхцөлийг хөнгөвчлөх, визгүй зорчдог гадаад улсын тоог нэмэгдүүлэх, виз мэдүүлэхэд тавигддаг шаардлагыг хөнгөвчлөх чиглэлээр яриа хэлэлцээ өрнүүлж, шат дараатай арга хэмжээ авч байна. Өнөөдрийн байдлаар энгийн паспорттай иргэд 19 улсад, дипломат, албан паспорттай иргэд 29 улсад визгүй зорчиж байна. Манай Засгийн газрын зүгээс иргэд гадаадад зорчих нөхцөлийг хөнгөвчлөх чиглэлээр яриа хэлэлцээгээ идэвхтэй үргэлжлүүлэх бөгөөд энэхүү үйл ажиллагаа амжилттай явагдахад манай иргэдийн оролцоо нэн чухал юм. Манай улсын иргэд гадаадад зорчихдоо тухайн улсын хууль тогтоомжийг хүндэтгэх, хариуцлагатай байх явдал нь гадаадын улс орнуудтай тохиролцоонд хүрэхэд хялбар болгодог. Энэ асуудал нь дипломат, албан паспорт эзэмшигчдэд ч мөн хамаатай юм. Иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах, улс эх орноо гадаадад сурталчлан таниулахад хилийн чанад дахь монголчуудын холбоод болон төрийн бус байгууллагууд бас нэгэн бодит гүүр болж байгааг энд мөн онцолж байна.

Сүүлийн жилүүдэд Монголын 20 орчим өв соёлыг ЮНЕСКО-гийн соёлын өвд бүртгүүлсэн. Гэвч ч тэдгээр өвүүдийг хамгаалах, сурталчлах, гарал үүслийг нь дархлаажуулах талаар хийх ажил их байна. Монгол Улсын Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй “Монгол Улсыг гадаадад сурталчлах хөтөлбөр”-ийн хүрээнд гадаад сурталчилгааны үйл ажиллагааг нэгдсэн бодлогоор үр дүнтэй хэрэгжүүлэхэд анхаарч ажиллана.

Монгол Улсын эрх чөлөө, бүрэн эрхт байдал, тусгаар тогтнолоо бататгах эрхэм үйлсийг бид цэрэг зэвсэг, батлан хамгаалах хүчээс гадна төрийн алтан аргамж гэж

нэрлэгдэх элчин харилцаа, улс төр, дипломатын яриа хэлэлцээний замаар хэрэгжүүлж ирсэн билээ. Том жижиг улс түмнүүдтэй, эв найртай харилцах бодлогыг тууштай баримталж ажилласнаар улс орноо хөгжүүлэн цэцэглүүлэх гадаад таатай орчныг бий болгож, ард олныхоо амар жимир, ая тухтай амьдрах нөхцөл бүрдэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР